HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

פרכי חיטי. גרעיני חיטין אלמ"ד מדלמ"ד מיטמא: **דילמא לפיה"ד ויבבה בצירי"ה דתברתה.** בסמ"ך של תברתה: **דיקולא דמיא.** לתימא המיט: **ליריה.** סדק כמו (מ) טיילי"ה חריפה דמלרי זיקי דמסכת ע"ז (דף ל.): **מי הכי לפיה"ד חדא.** שבולת"א נמי לא ליחרוך: **דילמא נפקי.** מיא ממיטי דכריעא מדלמ"ד ובלעי מטיס לפיד"ך ריעא: **ה"ג והדר ביה לפיה"ד דכל הגך מדלייהו לא מחמעי. הלכך** כל דרך נפילתם לא מחמעי: **הלכה דלפיה"ד.** כל שמייבשין בתוכו קליות בתנור: **פחיפה חרי.** מס פיו כפוי למטה שיהו המיס הנפלטין מן הקלי על ידי חום התור זזין ויוצאין למוך חרי: **וקיפה.** שיהא זוקף כלרכו למטה שהמיס נפלטין ויחזרין ונבלעין. ומלמד שכיי פחיפה חרי משום דלייבי מבלעי טעמ מינה הלד ביה ממלי דלמא לעיל לא ליחרוך מיים תרתי שיבלי דהני נמי לייבי מיא ושרקי ונפלי ולא מיבלעי בחיפה: **נחבקעו.** מחמת הניפוח שמחמת המיס לפורות דולמי ממהרות להחמיץ: **שורן בחומץ.** מס רוחה שנופחות שורן בחומץ: **וחומץ לומתן.** מלטרניי"ר בלע"ז ומינו מניחן להחמיץ: **והן מחבקעות מליליהן.** שחיין יכולות לעמוד מפני ריח היין: **כדורא דבי כר חטו.** ככפר של חוטו החיס: **נחבקעו ממש.** כלומר לחין לפורות שלא נתבקעו ממש ושוחן לא מבוקעות ממש היו והחיץ: **אמר רבה בר רב הונא** גרסינן: **בעל נפש.** מסיקנ"ו: **הכי קאמר לפילו חיטי.** שהן קשין מלעורין ושין ממהרין להחמיץ בעל נפש לא ילחות אבל בלאו בעל נפש לא (ב) מחמיר על נפשיה כולי האי: **דרירין.** קשיס: **נחבקו(א).** רבה. הכי קרי ליה לשון רבנות: **מלן דלחים ליה לנחבק יחלל נחם עיפושא.** כלומר לא תהא סולמן נקיה: **דהא כי רב הונא נחבקי.** כולה רב נחמן אמר לה: **ורבינא אמר לפורי לנפוש.** לכולי עלמא: **דשיעו.** שחלקין הן: **והדרחה.** קיבר: **של נפרים טהוריס.** לפי שאין מקפידין על סולמן לעשותן נקיה כל כך ולא לחתי לחיטי דילהו ונמלא שלא הוכשרו וקא קרי להו סולת הדר אמר מלמא לפשר לנקיה בלא לחיתה: **כפר דנפק.** רבא מבי מדרשא: **אמר.** כי פפא נלטער בעלמו מדוע לא מזכרתי להשיב לו מהא דאמר ר' ירמיה בו': **ואי נאו.** לחיתה דעכשיו בעי שיהו שלא יחמיצו שיעור למה לי: **נאו שיעור הוה.** מי לא עבד ליה שיעור מקמי ה"ג ר"ח **בל שאילו** מניחן **על פי אבוב של קלאים והם מתבקעות.** פירוש כלי שבעלי קליות עושין בו קליות והוא מנוקב כדאמרינן בפרק ר' ישמעאל (מנחות דף סו.) מניחין בתוך אבוב של קלאים כדי (ג) שתגמור התור בכולו והם מתבקעות מכח התור וכן מצאתי בי"י בספר יש נשם רבינו תם:

תרגומא אקמחים. תימה לשמא אמי לחמי תני סלמות ויש לומר לעולדין קתני (א): **כי מהפביתו כיפי הפביתו לשם מצה.** ות"ח כיון דסכירא ליה דבעי שיעור בשעת ניפוך אם כן היכי מוכח דמצה לשמה מלמה לחות דילמא לחו מצה היא חוס התור זכיך שיעור ממחלתו ועד סופו ויש לומר דעיקר שיעור כדי שלא תחמין וסבר רבא כי לחו שיש שיעור מחמין בשעה שהוא עדיין דגן כגון לתיתה לא היה מלריך שיעור בשעת בי דרי ממחילת הלגון (ב): לא

תרי חיטי בהדי הדדי דילמא אזלא חדא ויתבה בצירי"א דחברתה ולא סליק להו דיקולא דמיא מארבע רוחתא ואתי לידי חימוץ ואמר אביי לא ליחרוך איניש תרי שבולי בהדי הדדי דילמא נפקי מיא מהאי ובלע אידך ואתיא לידי חימוץ אמר לי' רבא א"ה אפילו חדא נמי דילמא נפיק מהאי רישא ובלע אידך רישא (א)אלא אמר רבא מי פירות נינהו (ב)ומי פירות אינן מחמיצין והדר ביה אביי מההיא דכל אגב מדלייהו לא מחמצי דאמר אביי האי חצבא דאבישנ' סחיפה שרי זקיפה אסור רבא אמר אפילו זקיפה נמי שרי מי פירות נינהו ומי פירות אינן מחמיצין ת"ר (ג)אין לותתין (ג)שעורין בפסח ואם לתת נתבקעו אסורות לא נתבקעו מותרות ר' יוסי אומר שורן בחומץ וחומץ צומתן (ג)אמר שמואל אין הלכה כר' יוסי א"ר חסדא אמר מר עוקבא (ב)לא נתבקעו ממש אלא כל שאילו מניחן על פי חבית והן נתבקעות מאיליהן ושמואל אמר נתבקעו ממש עבד שמואל עובדא בדורא דבי בר חשו נתבקעו ממש אמר רבה בעל נפש לא ילתות מאי איריא בעל נפש אפילו כולי עלמא נמי דהא תניא אין לותתין שעורין בפסח הבי קאמר (ד)בעל נפש אפי' חיטין דשרירי לא ילתות א"ל ר"נ מאן דציית ליה לאבא אכיל נהמא דעיפושא דהא בי רב הונא לתתי ובי רבא בר אבין לתתי ורבא אמר אסור ללתות אלא הא דתניא אין לותתין שעורין בפסח שעורין הוא דלא הא חיטי שרי לא מיבעי' קאמר לא מיבעיא חיטין כיון דאית ביה צירא עיילי בהו מיא אבל שערי דשיעי אימא שפיר דמי קמ"ל הדר אמר רבא (ד)מותר ללתות (ה)דתניא יוצאין בפת נקיה והדראה ואי אפשר נקיה בלא לתיתה איתיביה רב פפא לרבא הקמחין והסלתות של נכרים של כפרים טהורים ושל כרכין טמאין דכפרים מ"ט לאו משום דלא לתתי וקא קרי ליה סולת תרגומא אקמחא בתר דנפיק אמר מ"ט לא אימא ליה מהא (ו)דאמר רבי זירא אמר רב ירמיה אמר שמואל חיטין של מנחות אין לותתין אותם וקא קרי להו סולת הדר אמר רבא מצוה ללתות שנאמר [1]ושמרתם את המצות אי לא דבעי לתיתה שימור למאי אי שימור דלישה שימור דלישה לאו שימור הוא דאמר רב הונא בצקות של נכרים אדם ממלא כריסו מהן ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה אין בראשונה לא מ"ט משום דלא עבד בהו שימור ולעביד ליה שימור מאפייה ואילך אלא לאו שמע מינה שימור מעיקרא בעינן וממאי דילמא שאני התם דבעידנא דנחית לשימור לא עבד לה שימור אבל היכא דבעידנא דנחית לשימור עביד לה שימור הכי נמי דשימור דלישה הוי שימור ואפ"ה לא הדר ביה רבא דאמר להו להנהו דמהפכי כיפי כי מהפכיתו הפיכו לשום מצוה (ה)אלמא קסבר שימור מעיקרא מתחלתו ועד סופו בעינן מר בריה דרבינא מנקטא

ישראל בשמור, דגוי לאו בר שימור הוא, אבל ישראל דבר שימור הוא אם התחיל מתחלה להשמר אפילו שימור לדישה הוי שימור. אפילו הכי לא הדר ביה רבא, דאמר רבא להנהו דהוו מהפכי לגורן, והן העומרין. הפכו לשם מצה, כלומר הזהרו מהכשרת המים והפיכו להו למקום שאין בו הכשרת המים שיהיה שימור מתחילה לשמן לשם מצה.

שהחומץ צומתן לית הלכתא כותיה, דהא בהדיא אמר שמואל אין הלכה כר' יוסי. והא דעביד שמואל עובדא נתבקעו ממש לא סמכינן עליה. **אמר רבה בעל נפש**, כלומר המתרחק מריח עבירה ומדקדק הרבה על עצמו. לא ילתות אפילו חטין דשרירין, פירוש שרירין שהן חזקים מן השעורים, ולא אתי לידי חימוץ, הא לא ילתות כל שכן שעורים. **אמר רב נחמן** מאן דצאית

ה"ג **בל שאילו** מניחן **על פי אבוב של קלאים והם מתבקעות.** פירוש כלי שבעלי קליות עושין בו קליות והוא מנוקב כדאמרינן בפרק ר' ישמעאל (מנחות דף סו.) מניחין בתוך אבוב של קלאים כדי (ג) שתגמור התור בכולו והם מתבקעות מכח התור וכן מצאתי בי"י בספר יש נשם רבינו תם:

תרגומא אקמחים. תימה לשמא אמי לחמי תני סלמות ויש לומר לעולדין קתני (א): **כי מהפביתו כיפי הפביתו לשם מצה.** ות"ח כיון דסכירא ליה דבעי שיעור בשעת ניפוך אם כן היכי מוכח דמצה לשמה מלמה לחות דילמא לחו מצה היא חוס התור זכיך שיעור ממחלתו ועד סופו ויש לומר דעיקר שיעור כדי שלא תחמין וסבר רבא כי לחו שיש שיעור מחמין בשעה שהוא עדיין דגן כגון לתיתה לא היה מלריך שיעור בשעת בי דרי ממחילת הלגון (ב): לא

תרי חיטי בהדי הדדי דילמא אזלא חדא ויתבה בצירי"א דחברתה ולא סליק להו דיקולא דמיא מארבע רוחתא ואתי לידי חימוץ ואמר אביי לא ליחרוך איניש תרי שבולי בהדי הדדי דילמא נפקי מיא מהאי ובלע אידך ואתיא לידי חימוץ אמר לי' רבא א"ה אפילו חדא נמי דילמא נפיק מהאי רישא ובלע אידך רישא (א)אלא אמר רבא מי פירות נינהו (ב)ומי פירות אינן מחמיצין ת"ר (ג)אין לותתין (ג)שעורין בפסח ואם לתת נתבקעו אסורות לא נתבקעו מותרות ר' יוסי אומר שורן בחומץ וחומץ צומתן (ג)אמר שמואל אין הלכה כר' יוסי א"ר חסדא אמר מר עוקבא (ב)לא נתבקעו ממש אלא כל שאילו מניחן על פי חבית והן נתבקעות מאיליהן ושמואל אמר נתבקעו ממש עבד שמואל עובדא בדורא דבי בר חשו נתבקעו ממש אמר רבה בעל נפש לא ילתות מאי איריא בעל נפש אפילו כולי עלמא נמי דהא תניא אין לותתין שעורין בפסח הבי קאמר (ד)בעל נפש אפי' חיטין דשרירי לא ילתות א"ל ר"נ מאן דציית ליה לאבא אכיל נהמא דעיפושא דהא בי רב הונא לתתי ובי רבא בר אבין לתתי ורבא אמר אסור ללתות אלא הא דתניא אין לותתין שעורין בפסח שעורין הוא דלא הא חיטי שרי לא מיבעי' קאמר לא מיבעיא חיטין כיון דאית ביה צירא עיילי בהו מיא אבל שערי דשיעי אימא שפיר דמי קמ"ל הדר אמר רבא (ד)מותר ללתות (ה)דתניא יוצאין בפת נקיה והדראה ואי אפשר נקיה בלא לתיתה איתיביה רב פפא לרבא הקמחין והסלתות של נכרים של כפרים טהורים ושל כרכין טמאין דכפרים מ"ט לאו משום דלא לתתי וקא קרי ליה סולת תרגומא אקמחא בתר דנפיק אמר מ"ט לא אימא ליה מהא (ו)דאמר רבי זירא אמר רב ירמיה אמר שמואל חיטין של מנחות אין לותתין אותם וקא קרי להו סולת הדר אמר רבא מצוה ללתות שנאמר [1]ושמרתם את המצות אי לא דבעי לתיתה שימור למאי אי שימור דלישה שימור דלישה לאו שימור הוא דאמר רב הונא בצקות של נכרים אדם ממלא כריסו מהן ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה אין בראשונה לא מ"ט משום דלא עבד בהו שימור ולעביד ליה שימור מאפייה ואילך אלא לאו שמע מינה שימור מעיקרא בעינן וממאי דילמא שאני התם דבעידנא דנחית לשימור לא עבד לה שימור אבל היכא דבעידנא דנחית לשימור עביד לה שימור הכי נמי דשימור דלישה הוי שימור ואפ"ה לא הדר ביה רבא דאמר להו להנהו דמהפכי כיפי כי מהפכיתו הפיכו לשום מצוה (ה)אלמא קסבר שימור מעיקרא מתחלתו ועד סופו בעינן מר בריה דרבינא מנקטא

מוסף רש"י

צומתן. לשון חיבור והילוק (חולין נז.). **בעל נפש.** לשם כשר (חולין ו.) שמואל בילנו ומתמתק מן העבירות (האזהה ח"א סי' פד). **מותר ללתות.** לשרות מעט במים ולכותשן במכתשת ולא מיבעיא לחימוץ שומיל וכותשן מיד (סנהדרין ה:). **ובלבד שיאכל בזית מצה.** משום דמתמצ מלוה בעינן שמור לשם מלוה (קדושין עה.).

מוסף תוספות

א. הקמחים של כפרים טהורים והסלתות של נכרים טמאים. תוס' שמק. ב. ג"ם. ותירצו דוודאי עיקר שימור היינו בגוונא דצריך שימור, ואי לאו לתיתה וליכא עיקר שימור, ודאי דלא צריך שימור כמי לישה כלל, אבל כיון דמצוה ללתות, משום ההוא, דהוי עיקר שימור, צריך ג"כ שימור מתחילת דגן. מי' מכ"ן.

רבינו חננאל

והא דאמר אביי לא ניחריך אינישׁ תרתי שבלי בהדי הדדי, ליח הלכתא כוותיה. אלא כרבא דאמר מי פירות אין מחמיצין. כן פירוש דשמועה חצבא דאבישונא שהן שיבלי דשערי רטיבתא, אמר אביי כשנותנין זה החצבא בתנור בימות הפסח ופיה למטה, כל זיעה שיוצא מאותן השעורים נשפכין בתנור, ואם לאו לא ישארו אותן המים היוצאין מהן מחמיצין. ולית הלכתא כאביי, וקיימא לן כל מי פירות אין מחמיצין. ת"ר **אין לותתין את השעורין בפסח.** ואם לתתן, נתבקעו אסורות, לא נתבקעו מותרות. ואמרינן לא נתבקעו ממש, אלא כל שמניחין על פי אבוב של קלאים והן מתבקעות וכן הלכתא. ור' יוסי דאמר שורן בחומץ מפני

לעזי רש"י

אשטרייני"ב [אישטרייני"ט]. סוגר.

רבינו חננאל (המשך)

לרבה אוכל פת מעופשת. פירוש כגון פת קיבר שאין בה סלת, [נ"א: כי בלא לתיתה אין יוצא סולת נקיה] ואמר רב נחמן לותת דהא בי רב הונא ובי רבה בר אבוה לתתי, ורבא אמר אסור ללתות. ומותבינן עליה אין לותתין את השעורים בפסח הא חטין שרי כו'. פי' צריא (כגון) הסדק שהוא באמצעה של חטה, אבל השעורים שיני [ן]אין בהן סדק. **איכא דאמרי אמר רבא מותר ללתות,** דתניא יוצאין בפת נקיה והדראה, ואי אפשר לפת נקיה בלא לתיתה, כלומר אם אין שורין את החטים לא תצא מהם סלת נקייה. ומותיב רב פפא מהא דתאני הקמחין והסלתות של גוים של כרכים טמאים ושל כפרים טהורים, ש"מ מדקתני טהורין, מכלל דלא הוכשרו, וקרי להו סלתות, הנה הסלת בלא לתיתה. ודחי רבא האי דקתני של כפרים טהורין אקמחים בלבד ולא אסלתות. והא דאמר רבא אי אפשר לפת נקיה בלא לתיתה, דחויה היא, דהא משמא דשמואל אמרו חטים של מנחות אין לותתין אותן. וקרי להו התורה סלת, הנה נמצאת סלת בלא לתיתה. **הדר אמר רבא מצוה ללתות,** דכתיב ושמרתם את המצות, ואין שמור אלא שמור דחטים בלתיתה, אבל שימור דלישה ליתיה שימור מדרב הונא, דאמר הבצקות של גוים אדם ממלא כריסו מהם ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה, ואי הוה שמור דלישה שמור היה עושה שימור לבצק של גוי ואינו צריך כזית אחר. ודחינן הני בצקות של גוים משום דלא אתחיל בהו

קסבו א מיי' פ"ח מהל' מו"מ הלכה ד טוש"ע ח"מ סי' תפג סעיף ח:

קסח ב ג ד מיי' פ"ח מהלכות מלה הל' ו ז טוש"ע ח"מ סימן תנג סעיף ה:

קסט ה מיי' שם הלכה ח ט טוש"ע ח"מ סימן תנג סעיף ד:

תורה אור השלם

1. וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַמַּצּוֹת כִּי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצֵאתִי אֶת צִבְאוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַיּוֹם הַזֶּה לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם: שמות יב יז